

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: »Den etiske og den etisk-religieuse Meddelelses Dialektik« : 1847

Citation: Kierkegaard, Søren: "»Den etiske og den etisk-religieuse Meddelelses Dialektik« : 1847", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 , s. 2v. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-p364-txt-shoot-n370.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 27

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

P364:370

Det Primitive – det Traditionelle.

Lad os fra et noget fjernere Udgangspunkt see Skridt for Skridt i et crescendo at give en Forestilling om denne Forvirring.

Der var en Tid da der kun var eet lærd Sprog i Europa. Om dette end havde sine Mislighed[er] var det dog et stort Gode. Først og fremmest var derved sikkert at ikke Enhver kunde komme ind i Litteraturen, dernæst, at gjensidigt Communication var gjort let, at der var Haab [om] en nogenlunde staaende og fast Terminologie i hvilken man igjen hang sammen med Oldtiden, og endeligen at de Aar af [et] Mskes Liv, i hvilke hans Primitivitet skal udvikle sig ikke altfor meget overlæssedes med Apparat.

National-Individualiteterne kom til Bevidsthed, Modersmaalet indsattes i sine Rettigheder. Men fra hiin svundne Tid havde man ikke glemt den Idee en europæisk Literatur ell. en Viden om den europæiske Literatur. Dette vilde man dog ikke opgive, og nu er Opgaven i det mindste i 4 Potens altsaa 64 Gange saa stor. Først maa der anvendes en Deel af den for Primitivitetens Besindelse bedste Tid til at lære en 3 a 4 Sprog. Men et fremmed Sprog lærer man dog aldrig ganske som sit Modersmaal, medens derimod enhver i Forhold til det Sprog der er hans Modersmaal troer sig ganske anderledes berettiget til at skalte og valte. (et fælles lærd, men dødt Sprog gjorde derimod Lighed for alle.). Naar man nu vender [sig] til [at] gjenfinde og forfølge Begreberne i de Nüancer som de har i saa mange forskjellige Sprog, saa beriges man naturligviis i en vis Forstand med en overdl. Riigdom af Reflexioner – men dette bliver just Vanskeligheden, thi en constant Terminologie er fra nu af næsten utænelig. Medens da Meddelelsen voxer i 4 Potens bliver den kun en Forøgen af Forvirringen, thi jo mere der meddeles, naar Intet staaer fast, desto rædsommere bliver Forvirringen, desto umenskeligere og overmskeligere Opgaven som sættes den Enkelte.

Det var det første Skridt til at udvikle sig extensivt istedenfor intensivt.

Nu gjorde man i Europa den herlige Opdagelse, at der maatte gjøres Noget for at holde Oversigten ved lige. Det vil sige, man indsaae selv at Forvirringen var i Gang, og man haabede saa ved en ell. anden Opdagelse, der var i Forvirringens Tjeneste at gjøre Ende derpaa. Tænk Dem et Contoir, hvor man først holder en Journal, men see den svulmer saaledes op, at et nyt Contoir maa oprettes, som fører Register, imidlertid føler man selv at det ikke strækker til, hvad

gjør man saa, man opretter et nyt Contoir som fører Register over Registeret o: s: v:, og hver Gang man gjør noget Saadant gjør man det – for at holde Oversigten, men mærker ikke at det med hvert Skridt bliver umuligere og umuligere.

Altsaa nu opkom de lærde Tidsskrifter.

Tidsskrifternes Idee var at hjælpe paa Oversigten; men saaledes blev Tidsskrifterne en selvstændig Litteratur. Denne er nu først og sidst den moderne Tids Ulykke. Tidsskrifterne blive mere og mere ephemære, Tidens Fordringer blive tilsidst Øieblikkets Fordringer. Dag-Pressen slæber saa en Masse Msker med, som staae i intet uden i et sinkende Forhold til Litteraturen. Men denne Masse bliver selvraadig, og tilsidst maa den egl. Litteratur gjøre den Concessioner. (Det er ganske den samme Strid som mell. Patricier og Plebeier.). Med Tidsskrifterne kom nu ogsaa den egl. Mellemstab af Forfattere o: af Ikkeforfattere op, Folk som saadan til en vis Grad forstaae Alt, men Intet til Gavns, det rædsomste af alle Folkefærd. Dog Journalen har Øieblikkets Magt og Udbredthedens Magt. Gjennem Forlæggerens Penge-Interesse maa saa den egl. Litteratur gjøre Concessioner. Nu vendes tilsidst Forholdet om. Journallitteraturen afgiver Critiken og skriver for Mængden. Mængden forstaaer ingen Ting og Journalisterne forstaae at skrive for Mængden. Det giver Mismod i den egl. Forfatter-Litteratur. Forfatteren fortvivler om at trænge igjennem, seer det Lumpne i denne Tingenes Orden, men har ikke Kraft til at holde ud: han skriver Brochurer – for dog ogsaa at komme Øieblikket saa nær som muligt; han udgiver sine Bøger i Hefter; han antyder allerede længe forud hvad han agter at gjøre, for dog at sikre sig at blive bemærket. Enhver Protestation i den sande Literaturs Navn mod dette Uvæsen hjælper ikke: trodsigt peger Journalisten paa sine Tusinder af Subscribenter, og hans Magt i Øieblikket. Frelsende Udsigt til et næste Øieblik er der hell. ikke, thi Journalisten er jo bleven en Type, den enkelte dør men Journalisten dør aldrig, der bliver kun flere og flere. Man tænke sig det overmenneskelige Arbeide som de allerede udviklede Verdens-Forhold har lagt paa en Forfatter, og saa at han under dette skal see hvorledes Tilværelsen forvirres. Alt bliver herskesygt.

Saaledes literairt. Men socialt lige saa. Ved den stigende overfladiske Dannelse og Cultur trænges Mskene sammen i de store Stæder. Lige fra den spædeste Barndom faaer Msket intet Indtryk af sig selv. I de store Stæder har man mere Indtryk af en Ko end af et Msk, thi paa Landet gaaer der 2 a 3 Køer ell. mere paa eet Msk, men i de store Stæder gaaer der 1000 Msk. paa een Ko.

Saaledes er den moderne Tids Forvirring; rædsomt slæber den det Traditionelles Masse med sig, Slægten er fanget i Tilværelsens Vilderede som aldrig før. Dette er denne Tids Uredelighed. Skulde jeg mere aandrigt betegne den da vilde jeg sige: den er som Skiørbug – og hvilket Middel er herimod? Kun eet:

[a] Føier man nu her til en nyPotensation at Alt hvad der før blot var Medium nu er blevet Videnskab (Sproget er bleven Videnskab – det N. T. er ikke mere Medium men kritisk gjort dialektisk paa alle mulige Maader o: s: v:, at saa en comparativ Videnskab igjen opkommer der behandler Forholdet mell. disse Videnskaber om Medierne) saa faaer man en Forestilling om det overmuskelige Arbeide.

Grønt Primitivitet. Men ikke er hiint uhyre Arbeide med en artesisk Brøndboring saa vanskeligt som i en saadan Tid at skaffe Primitivitet og at faae den til at trænge igjennem. Det vil kræve Offere, og det vil blive af de piinagtigste Martyrier. Har der altid været Mskene det Sophisme saa nær ved Haanden: hvad kan det hjælpe at en Enkelt vil, hvad skal han formaae: o, I Guder, nu er dette Sophisme sat saaledes fast, at det uden mindste Overdrivelse er som Afsindighed under saadanne Forhold at ville troe paa Gud og Primitiviteten, og dog er det just Primitivitet der behøves, altsaa den Enkelte. Og ingen, ingen Prutten; thi lad os tænke det, at et eminent Ingenium indsaae det, men istedenfor Gud tro at ville bringe Offeret indtil det Yderste, tog fejl og vilde i msklig Klogskab gjøre Lidt: Ingen kunde gjøre større Skade end han, netop fordi han var saa nær ved det Sande, og blev blandt alle Sophister den farligste. Det maa gjøre Indtrykket paa den Enkelte som vil tro paa at kunne trænge igjennem som skulde han blive afsindig; og paa den anden Side Samtiden vil ogsaa opdage det, og vil om muligt anvende Alt for at qvæle ham, ikke Magt, dertil har den ikke Lidenskab, men Dumhed, og Misundelse og Dvaskhed og Haan o: s: v:.